

146 . Poduri | Județ: Bacău | Punct: Dealul Ghindaru | Anul: 2003

Anul: 2003

Cod RAN: 24640.01

Perioade: Preistorie

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Domestic, Neatribuit

Autori: Adrian Bălășescu, Cătălin Bem, George Bodi, Vasile Cotiugă, Cristina Crețu, Gheorghe Dumitroaia, Daniel Garvăn, Constantin Haită, Dan Monah, Felicia Monah, Elena Roxana Munteanu, Dorin Ciprian Nicola, Dragomir Nicolae Popovici, Constantin Preoteasa, Valentin Radu

Instituții: Muzeul Național de Istorie a României, Centrul Național de Cercetări Pluridisciplinare, Muzeul Național de Istorie a României, Fundația "Cucuteni pentru Mileniul III", București, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Complexul Muzeal Județean Neamț, Fundația "Cucuteni pentru Mileniul III", București, Muzeul Național de Istorie a României, Centrul Național de Cercetări Pluridisciplinare, Institutul de Arheologie, Iași, Institutul de Arheologie, Iași, Complexul Muzeal Județean Neamț, Complexul Muzeal Județean Neamț, Muzeul Național de Istorie a României, Complexul Muzeal Județean Neamț, Muzeul Național de Istorie a României, Centrul Național de Cercetări Pluridisciplinare

Rezumat

În campania anului 2003 s-au demontat resturile unor construcții din etapa Cucuteni A1 și s-au degajat vestigiile unor construcții din etapele Cucuteni A2 și A1 din jumătatea sudică a casetei. A fost continuată și cercetarea vestigiilor de la „Casa Piticilor”. În această campanie au fost investigate parțial și câteva construcții care aparțin primului nivel de locuire Cucuteni A2 sau fac parte din nivelul de locuire Cucuteni A1.

Raport

În campania anului 2003 cercetările s-au desfășurat doar pe Cas. A, demontându-se resturile unor construcții din etapa Cucuteni A1 și degajându-se vestigiile unor construcții din etapele Cucuteni A2 și A1 din jumătatea sudică a casetei. A fost continuată și cercetarea vestigiilor de la "Casa Piticilor", construcția experimentală din 1985. La acest obiectiv au fost săpate zonele neafectate de cercetările mai vechi, încercându-se o racordare a noilor observații cu cele efectuate de Cătălin Bem și Vasile Cotiugă în campania anului 2000. Rezultatele cercetărilor vor fi publicate de autorii investigațiilor într-un raport viitor.

Locuința 73C

După curățarea pământului folosit la protejarea vestigiilor locuinței aceasta se prezintă ca o masă compactă și uniformă de chirpic, ars la roșu-cărmiziu cu unele zone mai slab arse, de culoare cenușie-negricioasă. Resturile locuințe acoperă o suprafață de aproximativ 80 m², fiind orientată NE-SV1. Masa compactă de chirpic are numeroase denivelări datorate tasărilor și este străpunsă de un număr de gropi dintre care o groapă de mari dimensiuni datorată braconajelor² din perioada 1996-2000. În campania anului 2000 când au fost dezvelite resturile acestei locuințe, în capătul de SV au fost descoperite două complexe de vase (C 1 și C 2) care au permis datarea construcției și a nivelului în etapa Cucuteni A1.

La demontarea vestigiilor aflate pe platformă s-a remarcat că resturile provenind din pereți, amestecate din loc în loc, cu fragmente ceramice erau puternic tasate formând o crustă compactă și continuă pe care am dislocat-o cu dificultate. Am observat că resturile provenind din pereți erau mai puține decât ne-am fi așteptat ținând seama de dimensiunile construcției și înălțimea prezumată a pereților. Podeaua locuinței era

formată dintr-un strat de lutuială gros de 10-12 cm aplicat peste trunchiurile de copaci care formau platforma. În urma incendiului podeaua de lut a fost arsă puternic având culoarea roșie-cărmizie. Arderea nu a fost uniformă pe toată suprafața locuinței astfel că unele zone erau mai slab arse și aveau culoarea negricioasă. În urma arderii podelei de lut aceasta s-a crăpat în bucăți de aproximativ 0,5 m², dar bucățile au rămas în conexiune. Sub bucățile de podea se găseau trunchiuri de copaci carbonizați bine conservați pe porțiuni întinse, uneori chiar pe întreaga lățime a locuinței. Podeaua era străpunsă de mai multe gropi care nu au putut fi grupate ca să semnaleze structura de rezistență a construcției. Doar în câteva cazuri au fost surprinse gropi care aparțineau cu siguranță structurii locuinței, celelalte proveneau din nivelele superioare.

În caroul C 6 a fost descoperită o aglomerare de pietre sub care se afla un vas. În aceeași zonă se găseau și o râșniță și un frecător. Vasul, de formă tronconică cu buza evazată spre exterior, era modelat din pastă neomogenă cu porozități. La baza buzei a fost remarcată o dungă de culoare închisă în bună parte ștearsă. La interior, la baza buzei se afla o dungă, conservată pe aproximativ un centimetru, de culoare brun-roșiatică. Pe unele porțiuni buza interioară pare să fi fost acoperită cu culoare roșie de calitate mediocră. Arderea era inegală și destul de slabă. Unele fragmente aveau în spărtură o dungă mediană de culoare mai închisă. În centrul vasului se află o proeminență de forma unui "mosor" cu partea superioară ușor concavă și vopsită cu culoare roșie. A putut fi observat felul în care a fost modelat "mosorul". Acesta avea un miez peste care s-au aplicat straturi de lutuiei subțiri care, în parte, s-au exfoliat. Pe suprafața acestei proeminențe se remarcă urmele unor arderi repetate. Pentru straturile de lutuiei s-a folosit un lut cu mult nisip. Prin forma sa neobișnuită și prin pictură vasul pare să fi fost folosit ca o piesă de cult.

S-au putut face observații destul de complete asupra dimensiunilor locuinței și a modului în care a fost construită platforma alcătuită din trunchiuri de copaci. Judecând după urmele lemnului folosite la platformă, construcția avea lungimea de 11,50 m și lățimea de 6,50 m. Latura scurtă de V a putut fi demarcată cu claritate, în timp ce latura de E a fost observată cu siguranță doar pe aproximativ 6 m. Bănuim însă că ambele laturi scurte erau egale și măsurau 6,50 m. Platforma a fost alcătuită din 81 trunchiuri de copaci cu diametrele între 8-12 cm așezați transversal pe axul lung al construcției. Trunchiurile care au alcătuit platforma au fost așezate pe un strat de lut de culoare galbenă cu urme de cenușă. Acest strat, destul de subțire și inegal ca grosime se afla deasupra unui nivel de depuneri arheologice cu urme de arsură, cărbuni, oase sparte și fragmente ceramice. În caroul G 9 au fost găsite, în depunere, două grupări de melci alcătuite din 12 și respectiv 16 cochilii. În mod firesc ne-am pus problema dacă au fost folosiți în alimentație. Cochiliile nu purtau semne de ardere dar pământul acumulat în interior conținea resturi de cărbune.

Menționăm și faptul că, la cele două capete scurte ale locuinței, pe nivelul de călcare se observă lentile destul de întinse de cenușă. Am fost tentați să le explicăm ca provenind de la arderea acoperișului, dar în capătul de vest al locuinței lentila de cenușă se întindea și sub bârnelor platformei.

Cele mai multe trunchiuri din platformă erau drepte și de dimensiuni egale. Diametrele, la cele două capete, erau aproximativ egale ceea ce ne semnalează faptul că vârful copacului a fost retezat și a fost folosită doar partea care avea grosime constantă. În partea de V a locuinței au fost folosite și trunchiuri cu deformări sau mai puțin drepte, golurile rămase fiind umplute cu bucăți scurte de lemn.

În partea de V a platformei a fost surprinsă o situație excepțională. Pe mijlocul platformei se afla o bârnă așezată longitudinal. Aceasta se observa mai bine pe două porțiuni. În prima porțiune bârna se păstra pe o lungime de cca. 60 cm, având lățimea de 18-20 cm. A doua porțiune se afla la E de prima și se conserva pe o lungime de 30 cm, lățimea păstrată fiind de 15-16 cm. Am remarcat, destul de clar faptul că bârna suprapunea trunchiurile care alcătuiau platforma și care erau așezate transversal față de aceasta. Judecând după resturile carbonizate, destul de bine conservate, bârna părea să fi fost fasonată cu grijă. Ne-am gândit că aceasta ar fi putut servi ca talpă pentru stâlpii care susțineau șarpanta, dar nu am remarcat în lutuiala platformei gropile care ar fi trebuit să rămână de la stâlpi. Pe laturile lungi ale locuinței au fost remarcate urmele, de asemenea carbonizate, ale unor rame care mărgineau platforma formată din trunchiuri. Rama de pe latura de SE se conserva mai bine și a putut fi urmărită pe o lungime de 60-80 cm. Resturile ramelor ce mărgineau platforma erau mai prost conservate și bârnele din care au fost confecționate păreau să fie mai subțiri. Și în acest caz nu am putut stabili dacă pe rama menționată se sprijineau stâlpii ce alcătuiau pereții.

Pe mijlocul laturilor scurte, de E și V au fost observate două gropi care ar putea marca locul stâlpilor ce

susțineau cornișa. Intrarea în locuință pare să se fi aflat pe latura de V unde o se observa o prelungire a platformei cu lățimea de 2,40 m și lungimea de 1 m. Pe latura de NV a locuinței a fost observat și un fragment de perete în elevație cu lungimea de un metru și înălțimea de 10 cm. Un alt fragment de perete a fost găsit în carourile G 6-7. În primul caz pot fi urmărite straturile de lutuială care urcă pe restul de perete conservat.

Locuința 73C a avut două vetre, una mai mare și alta mai mică. Vatra mai mare se afla în capătul de SV al locuinței și în apropierea sa au fost descoperite două complexe de vase care au fost atribuite etapei Cucuteni A1. A doua vatră, mai mică, se găsea în capătul de NE al locuinței și era distrusă, în bună parte, de o groapă de braconaj.

Vatra mai mare, cu dimensiuni de aproximativ 4 m², avea un sistem mai puțin obișnuit de construcție. La demontare s-a constatat că acesta era ridicată pe o lutuială destul de groasă astfel că fața vetrei era mai înaltă decât podeaua construcției. Pe nivelarea de lut au fost așezate bârnele platformei (cu d = 8 - 10 cm) din care se păstrau doar amprente în care se observau urme de cenușă și chirpic ars. Deasupra bânelor se afla un strat gros de 0,30-0,40 m de chirpic ars adus, probabil, din dărâmăturile unei locuințe Precucuteni. Au fost remarcate fragmente provenind de la pereți cu amprente de nuiel, precum și aproximativ 20 de fragmente ceramice provenind de la vase de dimensiuni mari dar și de la cupe cu decor imprimat, de factură precucuteniană. Spre marginea de N, acest strat este mărginit de o ramă de lut care se transformă într-o gardină cu înălțimea de 0,20-0,30 m. În rama-gardină care avea unele porțiuni arse neoxidant se găseau fragmente provenind de la trei vase. Peste stratul de dărâmături a fost găsit un strat de cenușă cu grosimea de aproximativ 0,05 m, care era, la rândul lui suprapus de o lentilă de lut arsă oxidant doar la extremitatea care urca pe rama menționată mai sus. Lentila de culoare galbenă avea grosimea de cca. 0,10 m și era suprapusă de un strat, gros de 0,07-0,08 m, de chirpic puternic ars oxidant. Pe acest ultim strat se afla fășia vetrei cu grosimea de 1,5 cm cu aspectul tipic, mozaicat.

În legătură cu vetrele Precucuteni și Cucuteni trebuie să semnalăm câteva observații. În urmă cu câțva timp într-o discuție cu D. Popovici, acesta ne-a întrebat dacă în amplele săpături pe care le-am efectuat am întâlnit vetre nederanjate, perfect conservate. Colegul ne atrăgea atenția asupra faptului că toate vetrele despre care avea informații sigure erau descrise de autorii săpăturilor ca fiind, mai mult sau mai puțin, deranjate. Incitat de această observație am procedat la o reexaminare a situației celor peste o sută de vetre cercetate în tell-ul de la Poduri. Deși în numeroase cazuri am descoperit complexe de vase cu numeroase piese întregi și întregibile în nici un caz nu am găsit o vatră perfect conservată. Întotdeauna au fost remarcate porțiuni din fășia din care plăcuțele de "mozaic" erau deranjate sau, adeseori, lipseau. Gardina vetrelor era întotdeauna ruptă, păstrându-se în situ doar pe mici întinderi. În cazul vetrelor cu nivele de refacere se observă o deteriorare a fășiei sub forma unor discontinuități sau chiar gropi care sunt umplute, la refacere, cu pietre sau cu chirpic. De obicei aceste deteriorări au fost explicate ca fiind datorate folosirii îndelungate a vetrelor. Observația lui D. Popovici aruncă însă o nouă lumină sugerând o practică intenționată a distrugerii, la un moment dat, a feței și a gardinei vetrelor din arealele Precucuteni și Cucuteni. Din discuția cu D. Popovici am reținut că a remarcat acest lucru și la alte culturi calolitice. Credem că este bine ca noua direcție de investigație semnalată de D. Popovici să fie examinată cu toată atenția în noile săpături și ar trebui să fie efectuate și unele experimentări pentru a vedea dacă deteriorările constatate în săpături se datorează unor cauze naturale.

Revenind la raportul asupra L 73C trebuie menționat și faptul că în caroul E 9, din partea de E a construcției, sub bârnele platformei a fost descoperit un vas fragmentar (o cupă de dimensiuni medii) plin cu cenușă care căpătase forma recipientului. După opinia noastră ne aflăm în fața un ritual de fundare a construcției.

În campania 2003 au fost investigate parțial câteva construcții care aparțin primului nivel de locuire Cucuteni A2 sau fac parte din nivelul de locuire Cucuteni A1. În continuare vom prezenta pe scurt principalele observații care au fost făcute asupra acestor structuri.

Locuința 85

Resturile locuinței 85 se prezentau sub forma unei mase compacte de chirpic ars de culoare cărămizie. A fost cercetată doar o mică parte din această construcție (aproximativ 7 m²). Locuința de formă

rectangulară era, ca majoritatea construcțiilor de pe Dealul Ghindaru, orientată NE - SV. La demontare au fost descoperite, pe platformă, mai multe vase dintre care unul de dimensiuni mici întreg și un suport pictat care permit încadrarea locuinței în etapa Cucuteni A2. În apropierea vasului întreg ce era răsturnat au fost găsite câteva cariopse care au fost recoltate. Pe platforma locuinței a fost găsit un topor sau o măciucă cu o formă mai puțin obișnuită. În porțiune cercetată platforma era friabilă cu unele discontinuități. Au fost totuși remarcate câteva amprente de bârne, în una dintre ele aflându-se cărbune. A fost recoltată o probă pentru o eventuală datare radiocarbon.

Locuința 86

În porțiune cercetată în campania 2003 această construcție este lipsită de platforma de bârne, podeaua de lut fiind amenajată direct pe pământ. În caroul I 12-13, sub chirpicul podelei se afla un capac cu decor incizat. Capacul era așezat cu butonul în jos, fiind acoperit de chirpicul care pătrunsese în interiorul său. Piesa se găsea la aproximativ 1 m spre S de vatra locuinței. Se pare că și în acest caz ne aflăm în fața unui ritual de fundare a construcției. Podeaua locuinței era destul de slab arsă, poate și din cauza absenței platformei de bârne. Pe podea au fost găsite fragmente ceramice provenind de la două capace decorate incizii și benzi de culoare roșie și albă de proastă calitate. Benzile roșii au fost trasate pe marginea calotei, iar culoarea albă acoperă interspațiile decorului incizat. Materialul ceramic decorat permite încadrarea locuinței în etapa Cucuteni A1 deși într-o groapă care străpunge podeaua a fost găsit un fragment de lingură cu un vag decor tricrom. Este evident că această piesă nu face parte din inventarul locuinței noastre. Trebuie să menționăm și faptul că locuința era străpunsă de opt gropi mari și 10 gropi mai mici. Din păcate rostul și nivelul din care pornesc aceste gropi nu poate fi stabilit.

Locuința 88

Și resturile acestei construcții se prezintă sub forma unei mase de chirpic, bine tasată, de culoare roșie. În partea de SV a platformei a fost descoperit un complex format din mai multe vase. Spre E complexul de vase este delimitat de o ramă de chirpic, înaltă de 10 cm, arsă destul de slab. Și în parte de V a complexului se observă o ramă de chirpic arsă neoxidant și destul de friabilă. Am remarcat, la demontare, existența a două cupe cu pereții subțiri, dintre care una întreagă. Una dintre cupele cu picior este decorată cu incizii încrustate cu alb. Complexul pare să cuprindă șapte vase, cele mai multe făcând parte din ceramica grosieră. La demontarea unuia dintre vasele de provizii am constatat că recipientul adăpostea o cantitate importantă de paie de cereale. În partea de NV a complexului a ieșit la iveală o ramă sau gardină de chirpic care era continuată de un soclu circular. În continuarea acestuia se afla un vas și o aglomerare de pietre. Mai târziu am observat resturile unei casete din care trei pereți se conturau mai clar. Gardina casetei, ca și în alte cazuri de la Poduri, avea secțiunea triunghiulară cu baza de 20 cm și partea superioară de 7 - 7 cm. În interiorul casetei, în colțurile de S și V, se aflau două vase sparte. Jumătatea de NE a casetei era plină cu pietre sparte de dimensiuni mari (30-40 cm laturi și 20 cm înălțimea). Investigarea locuinței nu a putut fi continuată, luându-se pentru ea și celelalte structuri dezvelite măsuri de protejare. Cercetarea acestei zone va fi continuată în anul viitor. [C. Preoteasa, D. Garvăn, R.E. Munteanu, D. Nicola, C. Crețu, G. Bodi, D. Monah]

Informații suplimentare online

[Raportul 2315 din cronică.cimec.ro](http://raportul2315.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
